

Kilderne og byens grundlæggelse

Traditionelt knyttes byens grundlæggelse til kilder alene på grund af navnet. Det er blevet knyttet til sagnhelten Ro – også kaldet Roar – ifølge Løjrekrøniken, der blev skrevet i det 12. århundrede. Denne beretter, at købstaden Høgekøbing, som arkæologer og historikere aldrig har fundet, lå besværligt for handelen inde på Sjælland, hvorefter kong Ro flyttede byen ned til havnepladsen ved Isefjorden *"omkring en dejlig kilde. Dér byggede Ro en anselig by, som han gav et tvædelt navn, efter sig selv og efter kilden"*.⁵ Historieskriveren Saxo fortæller omkring år 1200 den kendte historie om brødrene Roar og Helge, hvor den første blev fredeligt hjemme, medens Helge rejste udenlands på krigstogter. I løbet af middelalderen blev navnet derimod romantisk forbundet med roser, hvilket stadig genfindes i byens segl.

Historikere og arkæologer diskuterer stadig, hvorfor, hvordan, hvornår og af hvem byen er blevet grundlagt. Men uanset svarene er der ingen tvivl om, at en placering på denne bakketop med uindskrænket adgang til rent vand har været vigtig.

Den nyeste teori argumenterer for, at kilderne var de udslagsgivende faktorer, da konge og kirke i forening besluttede at bygge kongsgård og kirke og dermed begyndende bydannelse netop på kanten af plateauet mod nordvest ved de mange kilder.⁶

Bevæggrunden er ifølge forfatterne, at her lå et gammelt helligsted, netop ved de mange kilder. Det var vigtigt for kongemagten og den begyndende kirke at være forbundet med et helligsted, som var et traditionelt mødested. Disse nye magter var i færd med at udkonkurrere de gamle trosforestillinger og de gamle magthavere. De nye symbol-ladede bygninger blev ikke lagt på det højeste sted, men dér hvor de blev mest synlige på den nordvestlige kant af plateauet. Vandet spiller desuden en stor rolle i kristen mytologi, liturgi og teologi fra Jesu dåb og Genesaret Sø til dåbsritualet og det rensende vievand. Den nye magtakse med kronen og kirken blev etableret, synliggjort og legitimeret.

Der er intet arkæologisk materiale fundet, som beviser denne teori, men heller intet som beviser, at Roskilde som bysamfund er ældre end ca. 1000 år.

Derfor er der heller intet som godtgør, at kilderne på bakken fungerede som helligsteder før kristendommen, men det virker sandsynligt. Helligkilder er oldgamle alment menneskeligt fænomener over store dele af jorden og uden tvivl også i Danmark.